

Brussel, 19.11.2025
COM(2025) 835 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**DATA UNION STRATEGY
UNLOCKING DATA FOR AI**

1. Inleiding — Gegevens openstellen voor artificiële intelligentie

Artificiële intelligentie verandert de wereldeconomie en de EU heeft grote hoeveelheden hoogwaardige gegevens nodig om te kunnen concurreren en innovatie te stimuleren. Zonder dergelijke gegevens is de EU niet in staat krachtige AI-modellen te ontwikkelen, de gezondheidszorg of het energiesysteem te optimaliseren of haar industriële leiderschap behouden. Met name voor kleine en middelgrote ondernemingen zal een betere toegang tot gegevens doorslaggevend zijn om te kunnen opschalen en concurrerend te blijven.

De EU heeft een sterke basis gelegd voor de totstandbrenging van een veilige, interoperabele eengemaakte markt voor data door middel van belangrijke wetgeving, zoals de dataverordening¹, en door te investeren in gemeenschappelijke Europese dataruimten². Tegelijkertijd hebben het actieplan voor het AI-continent³ en de AI-toepassingsstrategie⁴ de voorwaarden gecreëerd op basis waarvan de EU het voortouw kan nemen bij de ontwikkeling en toepassing van AI.

De EU wordt echter geconfronteerd met een gebrek aan gegevens voor de ontwikkeling van AI en met toenemende geopolitieke concurrentie, waarbij gegevens steeds meer als een strategische troef worden beschouwd. Veel waardevolle gegevens worden nog steeds buiten beschouwing gelaten of onderbenut, mede als gevolg van een complexe lappendeken van dataregels, terwijl mondiale concurrenten ze sneller benutten met het oog op technologisch en industrieel voordeel.

Om de naleving te vergemakkelijken en de voorspelbaarheid te verbeteren, wordt in de digitale omnibus voorgesteld het regelgevingslandschap op het gebied van gegevens te vereenvoudigen door **vier rechtsinstrumenten samen te voegen tot één samenhangend gegevenskader**. Om bedrijven te ondersteunen en de naleving te vergemakkelijken, zal de strategie bovendien vergezeld gaan van een **uitgebreid steunpakket in het kader van de dataverordening**. Modelcontractvoorwaarden, standaardclausules met betrekking tot de cloud en een speciale helpdesk zullen de juridische complexiteit helpen verminderen en met name kleine en middelgrote ondernemingen helpen hun weg te vinden in de verplichtingen en zich te richten op innovatie. Modelbepalingen zullen van toepassing zijn op zowel B2G- als B2B-relaties, en het creëren en delen van gegevens en van eenvoudigere contracten ondersteunen.⁵

In de strategie voor de Europese data-unie wordt de nadruk verlegd van regels naar resultaten. Om dit te bereiken, zal de EU maatregelen treffen op drie prioritaire gebieden:

¹ Verordening (EU) 2023/2854 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 betreffende geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn (EU) 2020/1828.

² Europese Commissie, Werkdocument van de diensten van de Commissie over gemeenschappelijke Europese dataruimten, SWD (2024) 21 final, 24 januari 2024.

³ Europese Commissie (2025). Actieplan voor het AI-continent. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's (COM(2025) 165 final). Brussel.

⁴ Europese Commissie, AI-toepassingsstrategie, COM (2025) 723 final, Brussel, 8 oktober 2025.

⁵ [Bijgewerkte EU-modelcontractbepalingen op het gebied van AI| Public Buyers Community](#)

- **opschaling van de toegang tot data voor AI**, met initiatieven zoals **datalabs** die betrouwbare pseudonimiseringsdiensten aanbieden en gegevensbronnen van publieke en private actoren bundelen om bedrijven en onderzoekers hoogwaardige datasets te verstrekken;
- **stroomlijning van de dataregels** om het delen van gegevens voor bedrijven en onderzoekers gemakkelijker te maken, met inbegrip van een **hervorming van de toestemming voor cookies** om te vermijden dat de gebruikers afhaken en toch de rechten te beschermen;
- **versterking van de mondiale positie van de EU op het gebied van internationale gegevensstromen**, door ongerechtvaardigde handelsbelemmeringen aan te pakken, zodat Europese bedrijven wereldwijd op een gelijk speelveld kunnen concurreren.

2. Voortbouwen op de Europese datastrategie (2020-2025)

Met de Europese datastrategie van 2020⁶ heeft de EU de juridische en institutionele grondslagen gelegd voor een veilige en billijke eengemaakte markt voor data. Het doel was het potentieel van gegevens voor innovatie en groei te bevorderen en de rechten te beschermen. Met generatieve AI en de toenemende geopolitieke concurrentie is het echter duidelijk dat de EU verder moet gaan dan de fundamentele die zij heeft gelegd.

De Europese datastrategie was de drijvende kracht achter belangrijke wetgeving om vertrouwen op te bouwen, het delen van gegevens te bevorderen en de regels in de hele waardeketen van gegevens te verduidelijken. De **datagovernanceverordening** heeft mechanismen gecreëerd voor betrouwbare gegevensuitwisseling, tussenpersonen gereguleerd, een kader ingevoerd voor het vrijwillig delen van gegevens door bedrijven voor doeleinden van algemeen belang (vrijwillig gegevensaltruïsme) en bepaalde beschermde datasets van de overheidssector opengesteld. De **dataverordening** ontgrendelt data van verbonden producten en diensten door de toegangs- en gebruiksrechten te verduidelijken. Tot slot moesten bepaalde datasets van de overheidssector op grond van de **richtlijn open data** en de bijbehorende uitvoeringshandeling inzake hoogwaardige datasets (die sinds juni 2024 van toepassing is) vrij en openbaar beschikbaar worden gesteld in machineleesbare formaten. Inconsistente nationale uitvoering en onzekerheden rond bedrijfsgeheimen zijn echter enkele van de resterende uitdagingen van het bestaande wetgevingskader.

Ondersteunende maatregelen die zijn getroffen in het kader van de Europese datastrategie omvatten samenwerking met het Europees Comité voor gegevensinnovatie om de inspanningen van de lidstaten te coördineren en een normalisatieverzoek om de basis te leggen voor een Europees kader voor betrouwbare data⁷.

⁶ De Europese datastrategie — Naar een digitale toekomst voor Europa, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/645928>

⁷ Europese Commissie, Uitvoeringsbesluit C (2025) 4135 van de Commissie van 1 juli 2025 betreffende een normalisatieverzoek aan de Europese normalisatieorganisaties met betrekking tot een Europees kader voor betrouwbare data ter ondersteuning van Verordening (EU) 2023/2854 van het Europees Parlement en de Raad, beschikbaar op: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/mandate/614_en (geraadpleegd op 27 oktober 2025).

Om van de Europese eengemaakte markt voor data een realiteit te maken, heeft de Commissie tussen 2021 en 2024 ook 336 miljoen EUR geïnvesteerd in 14 strategische gemeenschappelijke Europese dataruimten die belangrijke economische sectoren en gebieden van algemeen belang bestrijken, als aanvulling op de nationale en particuliere inspanningen. Deze ruimten bieden veilige infrastructuur- en governancekaders voor vrijwillige gegevensuitwisseling onder overeengekomen voorwaarden. De belangrijkste uitdaging is nu om deze inspanningen op te schalen met het oog op een EU-brede impact.

De Europese dataruimte voor kankerbeeldvorming omvat geanonimiseerde beelden en annotaties. Tegen 2027 zal deze meer dan 60 miljoen beelden van kanker bevatten.

3. Drie uitdagingen die de EU nu moet aanpakken

Nu AI-technologie en -diensten het mondiale landschap veranderen, moet de EU dringend het hoofd bieden aan drie nieuwe, strategische uitdagingen: gegevensschaarste, complexiteit van de regelgeving en toenemende wereldwijde concurrentie.

Gegevensschaarste: een structureel knelpunt voor innovatie

Met de opkomst van generatieve AI, grote taalmodellen (“large language models”, LLM’s) en agentische AI⁸ is de toegang tot omvangrijke, hoogwaardige, ongeziene en domeinspecifieke datasets een bepalende factor geworden voor het mondiale concurrentievermogen. Volgens Epoch AI verdubbelt de omvang van de datasets die worden gebruikt om LLM’s te trainen ongeveer om de zes maanden⁹.

LLM’s en andere soorten basismodellen vereisen enorme, uiteenlopende reeksen trainingsgegevens. Uit studies blijkt dat bij de huidige trends de hoeveelheid openbaar beschikbare trainingsgegevens tussen 2026 en 2032 uitgeput zou kunnen raken¹⁰.

De EU staat voor twee uitdagingen: i) hoogwaardige datasets, met inbegrip van sectorspecifieke datasets, op grotere schaal beschikbaar stellen; en ii) ervoor zorgen dat de computerinfrastructuur die nodig is om deze datasets te verwerken, op grote schaal toegankelijk is. Veel Europese bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen en start-ups, beschikken niet over de hoeveelheid en diversiteit aan gegevens en de toegang tot Europese reken capaciteit die nodig zijn om concurrerende AI-oplossingen te ontwikkelen. Zonder dringende maatregelen dreigt de EU achterop te raken.

⁸ Onder agentische AI wordt verstaan AI-systemen die onafhankelijk beslissingen kunnen nemen en maatregelen kunnen treffen. Dit stelt de AI-agenten in staat om taal te begrijpen, na te denken over taken, autonoom acties te ondernemen om vooraf vastgestelde doelstellingen te bereiken, met hun omgeving te communiceren en interacties aan te gaan, inclusief met mensen.

⁹ Robi Rahman en David Owen (2024), “The size of datasets used to train language models doubles approximately every six months”. Online gepubliceerd op [epoch.ai](https://epoch.ai/data-insights/dataset-size-trend). Geraadpleegd op: “<https://epoch.ai/data-insights/dataset-size-trend>” [online bron].

¹⁰ Villalobos, P., Ho, A., Sevilla, J., Besiroglu, T., Heim, L. en Hobbhahn, M. (2024). *Position: Will we run out of data? Limits of LLM scaling based on human-generated data*. In K. Chaudhuri, S. Jegelka, L. Song, D. L. Silver en Y. Ermon (red.), *Proceedings of the 41st International Conference on Machine Learning* (deel 235, blz. 42085-42101). PMLR. <https://proceedings.mlr.press/v235/villalobos24a.html>

Complexiteit van de regelgeving: fragmentatie belemmert de schaal

Na de Europese datastrategie van 2020 heeft de EU baanbrekende verordeningen ingevoerd die voortbouwen op reeds bestaande regels — de datagovernanceverordening¹¹, de dataverordening en verschillende sectorale wetten, zoals de verordening betreffende de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens¹². Elk van deze initiatieven was gericht op specifieke kwesties, zoals mechanismen voor het delen van gegevens, een billijke verdeling van waarde en het aanpakken van omslachtige lokalisatievereisten. De complexe wisselwerking tussen de algemene verordening gegevensbescherming (AVG)¹³ en sectorale wetgeving en de ongelijke uitvoering in de lidstaten hebben echter geleid tot een versnipperd regelgevingslandschap, rechtsonzekerheid, ook voor overheidsinstanties, en hogere nalevingskosten, met name voor start-ups en kleine en middelgrote ondernemingen.

Zo zijn aanbieders van databemiddelingsdiensten — nog een opkomende sector — onderworpen aan restrictieve wettelijke verplichtingen die hun groei mogelijkheden beperken. Voorkomen moet worden dat ecosystemen in een vroeg stadium worden belast met onevenredige eisen die het gebruik van modellen voor het delen van gegevens en de uitrol van dataruimten belemmeren. Om innovatie te bevorderen, moet de EU de regels voor de toegang tot en het gebruik van gegevens vereenvoudigen.

Wereldwijde concurrentie: data als strategische troef

In de AI-wedloop is toegang tot hoogwaardige data een belangrijk strategisch voordeel. Wereldwijd zijn gegevens een geopolitieke troef geworden, waarbij toegang tot, lokalisatie van en controle over gegevens steeds vaker als machtsinstrumenten worden gebruikt. Terwijl de EU open, veilige, billijke en betrouwbare gegevensstromen bevordert, volgen andere rechtsgebieden assertieve of protectionistische strategieën. Lokalisatie- en restrictieve toegangsregelingen in het buitenland beperken de toegang van de EU tot mondiale hulpbronnen en stellen EU-bedrijven bloot aan economische en veiligheidsrisico's. Om het volledige potentieel van Europese AI open te stellen, moet de Unie data als een essentiële strategische hulpbron behandelen en investeren in veilige, hoogwaardige en interoperabele datasets die de Europese waarden en normen weerspiegelen. Het is economisch en veiligheidshalve noodzakelijk dat Europa zijn eigen gegevens beter kan verzamelen, beheren en gebruiken. De EU moet gunstige stromen bewerkstelligen, gevoelige niet-persoonsgebonden gegevens binnen de EU beschermen en digitale soevereiniteit ondersteunen in een context van toenemende technologische rivaliteit.

¹¹ Verordening (EU) 2022/868 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende Europese datagovernance en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1724 (PB L 152 van 3 juni 2022, blz. 1).

¹² Verordening (EU) 2025/327 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2025 betreffende de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens en tot wijziging van Richtlijn 2011/24/EU en Verordening (EU) 2024/2847.

¹³ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.

4. De drie pijlers van de strategie voor de Europese data-unie

Pijler I: opschaling van de toegang tot hoogwaardige gegevens voor AI en innovatie

Het concurrentievermogen van de EU op het gebied van AI en digitale innovatie hangt af van de toegang tot hoogwaardige gegevens en de infrastructuur om gegevens veilig op grote schaal te delen en te gebruiken. De EU heeft al een stevige basis gelegd met gemeenschappelijke Europese dataruimten, governancekaders en grote investeringen in cloudtechnologie en -computing. De uitdaging is nu om van proefprojecten en versnipperde initiatieven over te stappen op een naadloos, interoperabel en duurzaam gegevensecosysteem, waarbij baanbrekende innovatie wordt aangemoedigd en de digitale soevereiniteit van de EU wordt versterkt.

Om dit te bereiken zal de Commissie twee complementaire sporen volgen. Ten eerste zal zij vlaggenschipinitiatieven lanceren om de meest dringende knelpunten van de EU aan te pakken: beperkte toegang tot kritieke datasets, ontoereikende infrastructuur voor grootschalige AI-ontwikkeling en de behoefte aan betrouwbare omgevingen, met inbegrip van datalabs die dataruimten verbinden met AI-ontwikkelaars. Deze datalabs zullen dienen als gespecialiseerde dienstvoorzieningen die veilige omgevingen, praktische instrumenten en deskundige ondersteuning bieden voor het bundelen, conserveren, pseudonimiseren en anonimiseren van gegevens. Zij zullen bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen, helpen om gegevens om te zetten in bruikbare middelen voor AI-training, met behoud van de controle over de gegevens. Deze inspanningen zullen hand in hand gaan met de AI-toepassingsstrategie, zodat de beschikbaarheid van gegevens de uitrol en innovatie van AI in alle bedrijfstakken en publieke sectoren rechtstreeks ondersteunt. Ten tweede zal de Commissie deze inspanningen versterken met horizontale hulpmiddelen: juridische duidelijkheid voor het bundelen van gegevens, normen voor gegevenskwaliteit en

Dataruimten en datalabs: de bouwstenen van het Europese AI-ecosysteem

Gemeenschappelijke Europese dataruimten zijn ecosystemen voor het delen van gegevens op basis van cloudinfrastructuur en duidelijke governance-regels die bepalen wie toegang tot gegevens heeft en wie die kan gebruiken en delen. Zij verbinden publieke en private partijen binnen betrouwbare mechanismen voor gegevensuitwisseling binnen en tussen sectoren.

Datalabs zijn aanbieders van datadiensten die deze dataruimten verbinden met het AI-ecosysteem. Zij bieden bedrijven en onderzoekers veilige, praktische toegang tot hoogwaardige datasets en de ondersteuning die zij nodig hebben om de naleving van de EU-regels te waarborgen, en bieden instrumenten, richtsnoeren en betrouwbare omgevingen voor het bundelen, conserveren, labelen en pseudonimiseren van gegevens.

Dataruimten leveren de gestructureerde bronnen van betrouwbare gegevens, terwijl datalabs deze gegevens omzetten in bruikbare middelen voor innovatie en de ontwikkeling van AI, waardoor een naadloze stroom van beschikbaarheid naar toepassing wordt gewaarborgd.

investerings in de capaciteit van synthetische gegevens¹⁴, waarbij de schaal, het vertrouwen en de duurzaamheid op lange termijn in alle sectoren worden gewaarborgd.

i. Opschaling van de gemeenschappelijke Europese dataruimten

De gemeenschappelijke Europese dataruimten zijn van cruciaal belang voor de totstandbrenging van een eengemaakte markt voor data. In de volgende fase zullen zij worden opgeschaald en aan AI-infrastructuur worden gekoppeld door middel van datalabs en AI-fabrieken, waardoor de gegevensactiva van de EU worden gebruikt als brandstof voor betrouwbare AI. In nauwe synergie met de AI-toepassingsstrategie zullen deze inspanningen ervoor zorgen dat dataruimten de ontwikkeling en uitrol van AI in alle sectoren rechtstreeks mogelijk maken.

Simpl-cloudmiddleware¹⁵ zal de interoperabiliteit tussen initiatieven mogelijk maken door middel van een modulaire en veilige reeks opensourcecomponenten. Dit vermindert de belemmeringen voor kleine en middelgrote ondernemingen en zorgt voor snellere verbindingen tussen ecosystemen. Het ondersteuningscentrum voor dataruimten zal het gebruik ervan versterken, met name onder kleine en middelgrote ondernemingen, door de bekendheid ervan te vergroten en praktische begeleiding te bieden.

¹⁴ Synthetische gegevens zijn kunstmatig gegenereerde gegevens die niet worden verzameld op basis van werkelijke gebeurtenissen, maar zijn ontworpen om de eigenschappen, patronen en relaties van een echte dataset statistisch na te bootsen.

¹⁵ Simpl is beveiligde opensourcemiddleware die de toegang tot gegevens en de interoperabiliteit van Europese gegevensinitiatieven ondersteunt. Het biedt meerdere compatibele componenten, die vrij kunnen worden gebruikt en die voldoen aan een gemeenschappelijke norm voor gegevenskwaliteit en het delen van gegevens; <https://simpl-programme.ec.europa.eu/>.

Bij toekomstige EU-financiering voor gemeenschappelijke Europese dataruimten zal prioriteit worden gegeven aan sectoren van algemeen belang, zoals gezondheid, mobiliteit, energie, overheidsdiensten en het milieu, terwijl volwassen domeinen zoals productie en financiering zullen overschakelen op marktgestuurde modellen. De Commissie zal deze transitie ondersteunen door kaders voor normalisatie, interoperabiliteit en co-investering te bevorderen. De integratie van de behoeften van eindgebruikers, AI-gereedheid en financiële duurzaamheid blijven belangrijke doelstellingen.

In het kader van de vlaggenshipacties in het kader van de AI-toepassingsstrategie zal de EU gebruikmaken van **gemeenschappelijke Europese dataruimten** om de uitrol van AI in belangrijke sectoren te versnellen en de ontwikkeling van grensverleggende AI-modellen te ondersteunen via het initiatief voor grensverleggende AI. Deze acties hangen nauw samen met andere

vlaggenshipinitiatieven in het kader van de AI-toepassingsstrategie, zoals Foundational Models for Industry, AI-powered Pharma Discovery en Autonomous Drive Ambition Cities, die elk gebruikmaken van sectorale gegevens die beschikbaar worden gesteld via de gemeenschappelijke Europese dataruimten. Deze aanpak vertaalt zich in concrete toepassingen: screeningcentra in de gezondheidszorg op basis van AI die diagnostische instrumenten valideren met behulp van de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens¹⁶; betrouwbare gegevensbundeling op het gebied van productie via de dataruimte voor productie om gespecialiseerde en grensverleggende AI-modellen te trainen; en een AI-platform voor agrovoeding dat het gebruik van op AI gebaseerde landbouwinstrumenten ondersteunt met behulp van de gemeenschappelijke Europese dataruimte voor landbouw.

Vanaf 2026 zal de uitrol van dataruimten in prioritaire sectoren worden voortgezet, ondersteund door lopende EU-investeringen van ongeveer 100 miljoen EUR die betrouwbaar en grootschalig gegevensgebruik voor AI-toepassingen mogelijk maken. De **Europese ruimte voor gezondheidsgegevens** zal op AI gebaseerde diagnostiek en gepersonaliseerde geneeskunde ondersteunen en fungeren als een belangrijke brug tussen ecosystemen voor gezondheidsgegevens en de ontwikkeling van AI, waardoor datalabs en AI-fabrieken

Volgende stappen voor de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens:

de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens zal fungeren als een belangrijke brug tussen ecosystemen voor gezondheidsgegevens en de ontwikkeling van AI, waardoor datalabs en AI-fabrieken geanonimiseerde en synthetische datasets binnen betrouwbare verwerkingsomgevingen kunnen benutten.

Vanaf maart 2029 zullen patiëntendossiers en elektronische recepten in alle lidstaten worden uitgewisseld, naast secundair gebruik van de meeste gezondheidsgegevens. Tegen maart 2031 wordt dit ook van toepassing op medische beelden, laboratoriumresultaten en verslagen over ziekenhuisontslag, met daarbij genomische en andere gegevens voor secundair gebruik.

¹⁶De aanpak zal ook voortbouwen op het Europees kankerbestrijdingsplan, de strategie voor biowetenschappen en het EU-plan voor cardiovasculaire gezondheid.

geanonimiseerde en synthetische datasets binnen betrouwbare verwerkingsomgevingen kunnen benutten; de gemeenschappelijke Europese **ruimte voor mobiliteitsgegevens** zal de aansluiting van voertuigen, infrastructuur en logistiek mogelijk maken ten behoeve van veiliger, groener vervoer; de **ruimte voor energiegegevens** zal slimme en flexibele energiediensten vergemakkelijken; en de **dataruimte voor de media** zal de creatieve sector stimuleren door middel van culturele innovatie op basis van AI. Datalabs zullen fungeren als praktische toegangspunten tot deze dataruimten en organisaties helpen om de data doeltreffend te raadplegen, voor te bereiden en te gebruiken voor AI. Binnen dit kader zal de **Europese ruimte voor juridische gegevens** de toegang tot juridische en justitiële gegevens uitbreiden door middel van gemeenschappelijke identificatiecodes en metagegevens voor jurisprudentie en wetgeving, waardoor LegalTech deze gegevens kan gebruiken. In dit verband zal worden onderzocht of er behoefte is aan een datapool voor contractvoorwaarden voor geautomatiseerde contracten.

De Commissie zal de digitalisering van milieugegevens versnellen via de **dataruimte voor de Green Deal**, waardoor de DigitalGreenTech-gemeenschap sectoroverschrijdende oplossingen kan opschalen met behulp van herbruikbare componenten en hoogwaardige datasets. Prioritaire acties zijn onder meer datagestuurde diensten voor de Europese strategie voor waterweerbaarheid, de digitalisering van vergunningsprocedures, proefprojecten op het gebied van natuurcredits en de traceerbaarheid van textiel, en geavanceerde bosmonitoring met machinaal leren op basis van open en vertrouwelijke gegevens.

Een **Europese dataruimte voor defensie** zal een betrouwbare omgeving creëren voor het bundelen van operationele, industriële en onderzoeksgegevens om defensiesystemen van de volgende generatie te ontwikkelen, industriële capaciteiten te stimuleren en de technologische soevereiniteit van de EU te versterken door de afhankelijkheid van aanbieders uit derde landen te verminderen. Op basis van de ervaring van Oekraïne op het gebied van datagestuurde defensie zal de Commissie samenwerking en kennisuitwisseling onderzoeken. Het initiatief zal worden ontwikkeld met de lidstaten en relevante belanghebbenden, waaronder bedrijven.¹⁷

ii. Datalabs

Zoals uiteengezet in het actieplan voor het AI-continent zullen datalabs gespecialiseerde faciliteiten zijn die gegevenshouders, gemeenschappelijke Europese dataruimten, domeinspecifieke gegevensecosystemen en het AI-ecosysteem van de EU met elkaar verbinden. Datalabs¹⁸ zullen praktische diensten aanbieden — zoals het bundelen¹⁹,

¹⁷ Dit initiatief zal worden ontplooid aan de hand van de haalbaarheidsstudie van het Europees Defensieagentschap, die eind 2025 klaar moet zijn.

¹⁸ In sommige contexten wordt de term “gegevenscontainers” gebruikt om te verwijzen naar soortgelijke faciliteiten die gestructureerd, veilig en betrouwbaar gegevensgebruik in verschillende contexten mogelijk maken. Samen met het bredere concept van “gegevenscontainerisering” weerspiegelen zij een complementaire aanpak voor het organiseren en beheren van gegevensuitwisseling, waarbij interoperabiliteit en consistentie in het hele AI-ecosysteem van de EU worden bevorderd.

¹⁹ Het combineren en delen van gegevens uit meerdere bronnen in één centraal register of gedeelde omgeving.

conserveren²⁰, labelen en pseudonimiseren²¹ van gegevens — om organisaties, met name start-ups en scale-ups, te helpen gegevens veilig te delen en te gebruiken, coöperatieve AI-training te vergemakkelijken en de ontwikkeling van AI-modellen in belangrijke sectoren te ondersteunen, waarbij verschillende governance- en licentiemodellen aan bod komen. In overeenstemming met de AI-toepassingsstrategie zullen datalabs de beschikbaarheid van hoogwaardige gegevens vertalen naar de concrete uitrol van AI, en dienen als praktische hulpmiddelen die experimenten, invoering en opschaling versnellen. Zij kunnen ook worden gebruikt om namens dataruimten en andere data-infrastructuren taken uit te voeren waarvoor geavanceerde AI-middelen nodig zijn, bijvoorbeeld het produceren van synthetische gegevens of het vooraf beschermen van privacy en bedrijfsgeheimen, om organisaties te helpen gegevens veilig te delen en te gebruiken.

Door publieke en particuliere middelen te bundelen, zullen datalabs helpen een belangrijk marktfalen te verhelpen: beperkte beschikbaarheid van diverse, hoogwaardige gegevens en terughoudendheid om gegevens in handen van particulieren te delen voor AI-training. Zij zullen via bestaande toegangskanalen en -kaders werken zonder dat er rechtstreekse gegevensoverdracht nodig is. Op die manier blijven dataruimten de betrouwbare infrastructuur waar data worden beheerd en beschikbaar worden gesteld, terwijl datalabs kunnen fungeren als de operationele interface die het veilige gebruik ervan met toegevoegde waarde voor AI mogelijk maakt.

Deelname zal vrijwillig zijn en gegevenshouders beslissen hoe, wanneer en door wie gegevens kunnen worden gebruikt. Er worden geen gegevens doorgegeven zonder uitdrukkelijke toestemming. Alle activiteiten zullen worden beschermd door strikte vertrouwelijkheidswaarborgen en worden ondersteund door privacybeschermende en gedecentraliseerde technieken zoals gefedereerd leren, homomorfe versleuteling en beveiligde multipartycomputing. Gegevens kunnen lokaal of tussen knooppunten worden verwerkt zonder te worden samengevoegd tot één enkel register, zodat zij onder de controle van de oorspronkelijke houder blijven. Dit model — dat met name gunstig is voor kleine en middelgrote ondernemingen — ondersteunt de naleving van de EU-regels inzake gegevensbescherming, waarborgt de vertrouwelijkheid en bouwt vertrouwen op, terwijl het gebruik van gegevens voor AI wordt uitgebreid.

De reken capaciteit van de EU is geëvolueerd van wetenschappelijk georiënteerde high-performance computing (HPC) in het kader van EuroHPC naar AI-fabrieken, die dit concept uitbreiden om de ontwikkeling van AI te ondersteunen, waarbij rekeninfrastructuur wordt gekoppeld aan gegevenstoegang en experimenten. De komende AI-gigafabrieken zullen AI-berekeningsfaciliteiten verder opschalen.

²⁰ Het organiseren, integreren, valideren en onderhouden van gegevens, met inbegrip van de labeling ervan, om de toegang en het gebruik ervan te verbeteren.

²¹ Artikel 4, lid 5, van Verordening (EU) 2016/679: “Het verwerken van persoonsgegevens op zodanige wijze dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke betrokkene kunnen worden gekoppeld zonder dat er aanvullende gegevens worden gebruikt, mits deze aanvullende gegevens apart worden bewaard en technische en organisatorische maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon worden gekoppeld.”

Binnen dit kader zullen via EuroHPC de eerste datalabs worden opgericht in het kader van het initiatief voor AI-fabrieken, en beveiligde omgevingen en datadiensten bieden om AI-ontwikkelaars in contact te brengen met gemeenschappelijke Europese dataruimten op gebieden als gezondheidszorg, productie, energie en klimaat, en zullen zij worden uitgebreid tot talen, cyberbeveiliging en cultureel erfgoed. Om ervoor te zorgen dat hun diensten bedrijven en overheidsdiensten bereiken, zullen datalabs nauw samenwerken met de Europese digitale-innovatiehubs (EDIH's), die fungeren als gebruikersgerichte contactpunten en helpen om de gegevensbehoeften en concrete toepassingen op elkaar af te stemmen.

Verdere datalabs zullen onafhankelijk worden opgezet op andere gebieden om tegemoet te komen aan specifieke sectorale of onderzoeksbehoeften, zoals de energiesector. De komende AI-gigafabrieken zullen AI-berekeningsfaciliteiten verder opschalen en het datalabmodel voorbereiden voor commerciële uitrol in de hele EU, waardoor het een zelfvoorzienend dienstenecosysteem wordt dat berekenings-, gegevens- en AI-innovatie met elkaar verbindt.

Datalabs zullen diensten verlenen die specifiek betrekking hebben op negen belangrijke gebieden:

- **een brug tussen dataruimten en AI-ecosystemen:** praktische koppeling die bedrijven in staat stelt toegang te krijgen tot hoogwaardige, interoperabele gegevens door gemeenschappelijke Europese dataruimten te verbinden met AI-ontwikkelaars, -infrastructuren en sectorale ecosystemen.
- **technische infrastructuur en instrumenten:** gegevenscontainers zullen de efficiënte opslag en organisatie van gegevens mogelijk maken, aangevuld met beveiligde omgevingen voor de verwerking van gevoelige gegevens ter plaatse, samen met gebruiksklare instrumenten voor de voorbereiding van gegevens en privacybeschermende technieken om anonimisering en het genereren van synthetische gegevens tot stand te brengen. Er zal worden gezorgd voor een hoog niveau van bruikbaarheid, snelheid en schaalbaarheid, zodat instrumenten eenvoudig, betrouwbaar en gemakkelijk te gebruiken zijn.
- **bundeling van gegevens:** steun voor bedrijven bij het aggregeren van gegevens uit openbare en besloten bronnen — met name gegevens die voor innovatieve doeleinden worden gebruikt — met behulp van de betrouwbare mechanismen voor het delen van gegevens van de gemeenschappelijke Europese dataruimten. Datalabs zullen bedrijven helpen het mededingingsrecht van de EU na te leven bij het uitwisselen of bundelen van gegevens. Voortbouwend op en ter aanvulling van de horizontale richtsnoeren, die bedrijven praktische richtsnoeren bieden voor samenwerking en gedeelde middelen, zal de Commissie datalabs in deze rol verder ondersteunen met specifieke richtsnoeren voor beste praktijken op het gebied van gegevensuitwisseling en -bundeling. Daarnaast zullen er richtsnoeren op maat beschikbaar zijn voor individuele datalabs na een verzoek daartoe in het kader van de bekendmaking inzake informele richtsnoeren.
- **diensten voor het pseudonimiseren en anonimiseren van gegevens:** het leveren van geavanceerde instrumenten en deskundigheid om persoonlijke identificatiegegevens te verwijderen of te maskeren. Deze diensten omvatten technieken zoals

pseudonimisering, anonimisering en differentiële privacy, waardoor gegevens veilig kunnen worden hergebruikt en het analytisch nut ervan behouden blijft.

- **genereren van synthetische gegevens:** steun voor het creëren van hoogwaardige synthetische datasets die de statistische eigenschappen van reële gegevens reproduceren zonder gevoelige of vertrouwelijke informatie te onthullen. Datalabs zullen instrumenten en deskundigheid bieden voor het genereren, valideren en benchmarken van synthetische gegevens voor het trainen en testen van AI-modellen, als aanvulling op de anonimiseringsmaatregelen en met het oog op een betere beschikbaarheid van gegevens op gevoelige gebieden.
- **gegevensconservering, labeling en vectorisatie:** uitgebreide ondersteuning voor het opschonen, labelen, annoteren, verrijken en vectoriseren van datasets om deze betrouwbaar, representatief en bruikbaar voor AI-training te maken. Dit omvat processen om de kwaliteit te waarborgen, transparante documentatie en samenwerking met deskundigen voor domeinspecifieke labeling.
- **richtsnoeren en opleiding op het gebied van regelgeving:** advies op maat om bedrijven te helpen het EU-recht na te leven, in combinatie met opleiding voor AI-ontwikkelaars over datagebruik en wettelijke verplichtingen, zoals AI-regelgeving, auteursrecht, bedrijfsgeheimen en mededingingsrecht.
- **een brug tussen dataruimten en AI-ecosystemen:** praktische koppeling die bedrijven in staat stelt toegang te krijgen tot hoogwaardige, interoperabele gegevens door gemeenschappelijke Europese dataruimten te verbinden met AI-ontwikkelaars, -infrastructuren en sectorale ecosystemen.

vergemakkelijking van de toegang tot gegevens: een vraaggestuurde dienst waar start-ups en kleine en middelgrote ondernemingen hun gegevensbehoeften kunnen melden, waarbij datalabs hen helpen relevante datasets te vinden en juridische, administratieve of marktbelemmeringen weg te nemen.

Hoe zou een datalab in de praktijk werken?

Een bedrijf in lidstaat X ontwikkelt op AI gebaseerde voorspellende onderhoudssystemen voor elektrische voertuigen, maar heeft moeite om toegang te krijgen tot voldoende hoogwaardige sensorgegevens van verschillende automodellen en oplaadinfrastructuur. Individuele fabrikanten aarzelen om deze gegevens te delen vanwege bedrijfsgeheimen, privacy en mededingingsbezwaren. AI-fabrieken leveren de computingmiddelen en, via hun geïntegreerde datalabs, gegevensbeheerdiensten die nodig zijn om deze belemmeringen weg te nemen.

Via het datalab krijgt het bedrijf dan toegang tot betrouwbare, geanonimiseerde en geaggregeerde datasets uit verschillende bronnen, zoals openbare exploitanten van oplaadinfrastructuur, deelnemende fabrikanten van originele uitrusting (Original Equipment Manufacturers — OEM's) en andere gegevens via de Europese ruimte voor mobiliteitsgegevens.

Als onderdeel van de AI-fabriek biedt het datalab het volgende aan:

- beveiligde omgevingen om realsensesensorgegevens te analyseren door gefedereerd leren zonder dat de gegevens de OEM-systemen verlaten;*
- anonimiseringsdiensten die zorgen voor een privacyconform gebruik van bestuurders- en voertuiggegevens;*
- regelgevingsrichtsnoeren voor de toepassing van de bepalingen van de dataverordening inzake gegevenstoegang en voor het beheer van de bescherming van bedrijfsgeheimen;*
- instrumenten voor gegevensbeheer die verschillende sensorformaten en kwaliteitsnormen harmoniseren.*

Het lab fungeert dus als brug tussen de ruimte voor mobiliteitsgegevens en het AI-ecosysteem, waardoor het bedrijf krachtige AI-modellen kan trainen en de vertrouwelijkheid van de fabrikanten kan waarborgen.

iii. De wetgevingshandeling inzake cloud- en AI-ontwikkeling

Duurzame capaciteit van datacentra en soevereine cloud- en AI-diensten zijn een voorwaarde voor de EU om de doelstellingen van deze strategie te verwezenlijken. Naarmate er steeds meer gegevens worden gegenereerd, groeit de behoefte om deze gegevens te verzamelen, op te slaan, te combineren en te verwerken. Om de latentie²² tot een minimum te beperken en de afhankelijkheid van infrastructuur in andere delen van de wereld te verminderen, moet de EU onderdak bieden aan voldoende datacentrumcapaciteit.

²² Latentie is de tijd die nodig is om gegevens van het ene punt van een netwerk naar het andere over te brengen.

Om de beschikbaarheid van duurzame datacentruminfrastructuur en soevereine cloud- en AI-diensten voor bedrijven en overheidsdiensten in de EU te waarborgen, zal de Commissie in het eerste kwartaal van 2026 een **wetgevingshandeling inzake cloud- en AI-ontwikkeling** voorstellen. Dit initiatief zal innovatie in de hele cloud- en AI-waardeketen ondersteunen, van de integratie van geavanceerde processoren tot duurzame koeltechnologieën en AI-hardware en -software. Het zal ook de uitrol van duurzame datacentrumcapaciteit versnellen en ervoor zorgen dat de EU over de infrastructuur beschikt die nodig is voor veilige en soevereine cloud- en AI-diensten.

iv. Strategische gegevensactiva: wetenschappelijke, culturele, taalkundige en overheidsmiddelen

Het concurrentievermogen van de EU op het gebied van AI hangt af van de toegang tot hoogwaardige, gestructureerde en betrouwbare gegevens. Wetenschappelijke, culturele en taalkundige datasets zijn van cruciaal belang voor robuuste AI-modellen, doorbraken op onderzoeksgebied en technologische soevereiniteit.

Referentiedatasets van de overheid in het kader van de richtlijn open data zullen worden opgeschaald. De hoogwaardige datasets²³ moeten gratis beschikbaar worden gesteld via applicatieprogramma-interfaces (API's), in een machineleesbaar formaat en, in voorkomend geval, in de vorm van een bulksgewijze download. In 2026 zal de Commissie voorstellen de lijst van hoogwaardige datasets uit te breiden tot juridische, gerechtelijke, administratieve en andere gegevens. Dat is gunstig voor start-ups en kleine en middelgrote ondernemingen. De Commissie zal ook nagaan of er nog meer datasets moeten worden toegevoegd.

Wetenschappelijke gegevens zijn al transformatief gebleken, zoals in het geval van AlphaFold²⁴. Goed gestructureerde databanken verlagen de kosten van onderzoek en ontwikkeling (O & O), versnellen innovatie en openen nieuwe mogelijkheden op het gebied van materialen, geneesmiddelen, energie en biotechnologie. Om hierop voort te bouwen, zal de Commissie bestaande databanken in kaart blijven brengen, samen met deskundigen prioriteiten vaststellen, gebruiksrechten veiligstellen en nieuwe digitale infrastructuur financieren overeenkomstig de Europese strategie voor onderzoeks- en technologie-infrastructuren. In dit verband ontwikkelt de **Europese openwetenschapscloud** (EOSC), de gemeenschappelijke Europese gegevensruimte voor O & O, een federatie van gegevensopslagplaatsen met een betrouwbaar platform voor het delen en hergebruiken van hoogwaardige, vindbare, toegankelijke, interoperabele en herbruikbare (findable, accessible, interoperable and reusable, "FAIR") onderzoeksgegevens, -instrumenten en -diensten over disciplines en grenzen heen in Europa. Deze zal de wetenschappelijke activiteiten met AI

²³ Overeenkomstig bijlage I bij de richtlijn open data komen deze hoogwaardige datasets uit de volgende categorieën: geospatiale data; aardobservatie en milieu; meteorologische data; statistiek; bedrijven en eigendom van bedrijven; mobiliteit. Er kunnen nieuwe categorieën worden toegevoegd.

²⁴ AlphaFold is een artificiële-intelligentiesysteem dat is ontwikkeld door Deep Mind en dat gebruikmaakt van deep learning en grote hoeveelheden gegevens om eiwitstructuren te voorspellen. Dit helpt baanbrekend onderzoek op veel gebieden van de biologie te versnellen.

ondersteunen in Raise²⁵. Tegelijkertijd zal het komende voorstel voor een wetgevingshandeling inzake een Europese Onderzoeksruimte (EOR)²⁶ de wettelijke voorwaarden voor het delen van, de toegang tot en het hergebruik van door de overheid gefinancierde onderzoeksresultaten, publicaties en gegevens voor wetenschappelijke doeleinden versterken.

Ook de culturele en taalkundige middelen van de EU zullen worden opgeschaald. Meer dan 30 miljoen gedigitaliseerde werken van Europese culturele instellingen zullen beschikbaar worden gesteld voor de ontwikkeling van AI, voortbouwend op het Europeana-initiatief²⁷. De Commissie zal onderzoeken hoe de samenwerking kan worden versterkt en de licentieverlening tussen publieke omroepen en AI-aanbieders kan worden aangemoedigd, teneinde hun audiovisuele archieven toegankelijk te maken voor AI-training, rekening houdend met de vergoeding van rechthebbenden.

Proefprojecten in het kader van de **Europese gemeenschappelijke dataruimte voor taal en de Alliantie voor taaltechnologie (ALT-EDIC)** zullen via crowdsourcing domeinspecifieke datasets creëren, ook uit kleinere talen, boven op de 477 miljard tokens die reeds beschikbaar zijn — vergelijkbaar met toonaangevende AI-trainingsdatasets. Dit zal er ook toe bijdragen dat zeldzame talen worden opgenomen in de ontwikkeling van grote taalmodellen (LLM) op basis van AI, wat gevolgen zal hebben voor de kwaliteit van de resultaten van AI-systemen in deze talen.

v. Horizontale stimuli: synthetische gegevens, bundeling van gegevens en normen

Naast vlaggenschipinitiatieven heeft de EU ook horizontale maatregelen nodig die sectoroverschrijdend zijn en de hele data-economie opschalen.

Synthetische gegevens als aanjager van AI-leiderschap

Synthetische gegevens²⁸ kunnen AI-training openstellen op gebieden waar gegevens schaars of gevoelig zijn, van onderzoek naar zeldzame ziekten tot robotica of gevallen van edgecomputing voor autonoom rijden. Het maakt de ontwikkeling van AI-modellen mogelijk zonder persoonlijke of gepatenteerde informatie bloot te geven, waardoor zowel het concurrentievermogen als de privacybeschermende innovatie worden versterkt.

Om dit potentieel te benutten, zal de Commissie richtsnoeren en normen ontwikkelen voor betrouwbaar gebruik van synthetische gegevens, de daarmee verband houdende juridische kwesties onderzoeken, overleg plegen over een vrijwillige Europese certificeringsregeling en de mogelijkheid onderzoeken om een “fabriek voor synthetische gegevens” op te zetten om

²⁵ Europese Commissie (2025). Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad — Een Europese strategie voor artificiële intelligentie in de wetenschap: Voorbereidingen voor het instrument voor AI-wetenschap in Europa (Raise). Brussel, 8 oktober 2025, COM(2025) 724 final.

²⁶ Europese Commissie, gepland voorstel voor een verordening betreffende de Europese Onderzoeksruimte (ERA), aangekondigd in het werkprogramma van de Commissie voor 2025, Brussel, 11 februari 2025, beschikbaar op: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025>

²⁷ Europeana, het Europees digitaal platform voor cultureel erfgoed, beschikbaar op: <https://www.europeana.eu/nl> (geraadpleegd op 27 oktober 2025).

²⁸ Zie de bovenstaande definitie.

toegang te bieden tot high-performance computing voor het op grote schaal genereren van datasets. Horizon Europa zal ook baanbrekende O & O op het gebied van technieken voor het genereren van synthetische gegevens financieren.

Het pad effenen voor strategische bundeling van gegevens

Veel bedrijven, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, mobiliteit, energie, landbouw en productie, beschikken niet over de grote, diverse datasets die nodig zijn om geavanceerde AI-modellen te trainen. Het bundelen van gegevens met betrekking tot de vroege stadia van de productiecycclus van producten en diensten kan gedeelde voordelen opleveren, maar rechtsonzekerheid en angst voor inbreuken op het mededingingsrecht staan samenwerking in de weg.

De Commissie zal maatregelen blijven treffen om bedrijven juridische duidelijkheid te verschaffen, in overeenstemming met de oproep in het verslag over de toekomst van het Europese concurrentievermogen van Mario Draghi om regels om te zetten in resultaten. In de horizontale richtsnoeren van 2023 inzake samenwerkingsovereenkomsten tussen concurrenten wordt reeds uitgelegd wanneer het bundelen van gegevens verenigbaar is met het mededingingsrecht van de EU, met praktische voorbeelden en waarborgen.

Om rechtmatige en doeltreffende samenwerking op het gebied van gegevens via datalabs verder te vergemakkelijken, zal de Commissie specifieke richtsnoeren publiceren over beste praktijken met betrekking tot de uitwisseling en bundeling van gegevens.

Daarnaast kan de Commissie in het kader van de bekendmaking inzake informele richtsnoeren op verzoek richtsnoeren inzake mededingingsrecht verstrekken voor specifieke gegevensgerelateerde meerlandenprojecten en -initiatieven die grensoverschrijdende innovatie, industriële veerkracht en AI-ontwikkeling bevorderen. Door van het bundelen van gegevens een betrouwbare en wettelijk veilige optie te maken, kan de EU efficiëntiewinst behalen en doorbraken in belangrijke sectoren versnellen.

De lat hoger leggen voor gegevenskwaliteit en gegevensvastlegging

Zonder betrouwbare normen dreigen zelfs de meest ambitieuze inspanningen op het gebied van gegevensuitwisseling te leiden tot versnippering en een lage benutting. Het Europees kader voor betrouwbare data²⁹ bevat reeds regels voor het delen van gegevens, metagegevens en governance, maar er moet nog meer worden gedaan om nieuwe problemen aan te pakken.

Verslag-Draghi: “Met name moet, om het gebrek aan grote datasets in de EU te verhelpen, modeltraining worden gevoed met gegevens die vrij worden aangeleverd door meerdere EU-bedrijven binnen een bepaalde sector. Zij moet worden ondersteund binnen opensourcekaders, beschermd tegen handhaving van de antitrustreëls door

²⁹ Zie ook Uitvoeringsbesluit C (2025) 4135 van de Europese Commissie met betrekking tot het Europees kader voor betrouwbare data.

De Commissie zal een normalisatieverzoek indienen voor een **Europese norm voor gegevenskwaliteit** die betrekking heeft op volledigheid, consistentie, herkomst, semantische duidelijkheid en governance, om bedrijven, regulatoren en onderzoekers gedeelde benchmarks voor betrouwbare datasets te geven. Deze werkzaamheden vormen een aanvulling op de lopende normalisatie-inspanningen op het gebied van gegevenskwaliteit en documentatie in het kader van de AI-verordening, waarbij wordt gezorgd voor samenhang tussen gegevensbeheer en AI-ontwikkelingsvereisten.

Er komt een specifiek initiatief om **annotatie- en labelingpraktijken** te standaardiseren, waardoor het gemakkelijker wordt om gegevens te vinden, te combineren en te hergebruiken en waarbij het vertrouwen in de oorsprong en de gebruiksvoorwaarden ervan wordt gewaarborgd, wat van cruciaal belang is voor het opschalen van AI-training en sectoroverschrijdend hergebruik. Tijdens een workshop met meerdere belanghebbenden zal ook onderzoek worden gedaan naar normen voor het vastleggen van gegevens van verbonden producten, sensoren en camera's — met inbegrip van steekproeven, metadata, tijdstempels, kalibratie en integriteit — om een belangrijke belemmering voor het doeltreffend bundelen en hergebruiken van gegevens aan te pakken.

Vlaggenschipacties

- De eerste **datalabs** opzetten om de beschikbaarheid van gegevens op te schalen en de koppeling te maken met AI-ecosystemen (vierde kwartaal 2025). Zij zullen ook betrouwbare pseudonimiseringsdiensten aanbieden.
- **Lancering van het initiatief voor kwaliteitsgegevens voor AI:** het uitbreiden van hoogwaardige datasets in het kader van de richtlijn open data (vierde kwartaal 2026); het opzetten van een forum van belanghebbenden met publieke omroepen en AI-ontwikkelaars (tweede kwartaal 2026); het beschikbaar stellen van 30 miljoen gedigitaliseerde cultuurgoederen voor AI-training (vierde kwartaal 2026); en het lanceren van een crowdsourcing-initiatief voor domeinspecifieke gegevens en taalgegevens in kleinere Europese talen (tweede kwartaal 2026).

Pijler II: stroomlijning van de dataregels

Het EU-kader voor data moet duidelijk, praktisch en innovatievriendelijk blijven. Om de lasten te verminderen en het concurrentievermogen te stimuleren, legt de Commissie een wetgevingsvoorstel voor, bekend als de **digitale omnibus**, dat onder meer tot doel heeft het horizontale acquis van de EU op het gebied van gegevens te moderniseren en te consolideren. Daarnaast zal de Commissie ook aankondigen dat er wordt gewerkt aan naleving met één klik (“one-click compliance”) om geautomatiseerde verplichte verslaglegging mogelijk te maken, en aan een steunpakket voor de dataverordening, met inbegrip van modelcontracten, standaardclausules, richtsnoeren inzake compensatie en bedrijfsgeheimen, en een juridische helpdesk voor kleine en middelgrote ondernemingen.

i. Vereenvoudiging van het EU-acquis op het gebied van gegevens

Het EU-regelgevingskader voor data is snel gegroeid, waardoor nieuwe rechten zijn ontstaan, maar ook de complexiteit en versnippering zijn toegenomen. Vereenvoudiging is nodig om de nalevingskosten te verlagen, de regels gemakkelijker toe te passen en innovatie beter te ondersteunen.

Daartoe presenteert de Commissie de bovengenoemde digitale omnibus. Deze zal het acquis actualiseren door onnodige lasten weg te nemen en tegelijkertijd de kernbeginselen van de data-economie van de EU te waarborgen. De omnibus zal gericht zijn op de volgende prioritaire hervormingen:

- **Verouderde regels schrappen.** Met de digitale omnibus wordt de verordening inzake het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens³⁰ ingetrokken, aangezien de functies ervan reeds onder de dataverordening vallen, terwijl het beginsel van vrij verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens en het verbod op ongerechtvaardigde lokalisatie uitdrukkelijk worden gehandhaafd.
- **Stroomlijning van de regels voor het delen van gegevens.** Met de omnibus wordt de datagovernanceverordening ingetrokken en worden de essentiële bepalingen ervan naar de dataverordening overgeheveld. De verplichtingen voor databemiddelaars zullen duidelijker, lichter en vrijwillig zijn om haalbare modellen en een bredere toepassing mogelijk te maken.
- **Consolidatie van het delen van overheidsgegevens.** De regels die nu zijn opgesplitst tussen de datagovernanceverordening en de richtlijn open data zullen worden gehandhaafd en samengevoegd tot één hoofdstuk in de dataverordening. Dit vereenvoudigt de verplichtingen met behoud van openheid, transparantie en billijke toegang. Het nieuwe kader zal bovendien machtsverschillen bij het delen van gegevens aanpakken en zorgen voor billijke voorwaarden en concrete voordelen voor kleine en middelgrote ondernemingen. Datalabs zullen veelbelovende nieuwe datasets van de overheidssector signaleren die nog niet aan bod zijn gekomen.
- **Modernisering van de regels voor cookies en soortgelijke technologieën.** Met de omnibus worden de regels inzake cookies die momenteel in de e-privacyrichtlijn zijn opgenomen, hervormd en in het AVG-kader opgenomen. Er zullen praktische oplossingen worden voorgesteld: cookies en soortgelijke technologieën voor bepaalde doeleinden met een laag risico moeten als rechtmatig worden beschouwd, terwijl exploitanten voor andere doeleinden een beroep moeten doen op een van de rechtsgrondslagen uit hoofde van de AVG. De omnibus vereenvoudigt ook banners met

Deelnemer aan de openbare raadpleging over de data-unie: “De e-privacyregels moeten dringend worden geactualiseerd. De bestaande regels zijn ontworpen tegen een totaal andere technologische achtergrond en weerspiegelen niet de huidige behoeften van de markt.”

³⁰ Verordening (EU) 2018/1807 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 inzake een kader voor het vrije verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens in de Europese Unie.

“one-click”-opties. Websites zullen de voorkeuren van gebruikers moeten respecteren, ook via hun browsers. Naast de digitale omnibus zal het e-privacykader worden hervormd om ervoor te zorgen dat de huidige regels tegemoetkomen aan de behoeften van vandaag en een doeltreffende bescherming van mensen en bedrijven mogelijk maken, waarbij de grondrechten niet in het gedrang komen en de onafhankelijke journalistiek in stand blijft. De desbetreffende bepalingen zullen in andere rechtsinstrumenten worden geïntegreerd, zodat de richtlijn uiteindelijk kan worden ingetrokken.

- **Ontwikkeling van een innovatievriendelijk privacykader.** Gerichte wijzigingen van de **AVG** zullen met name het begrip persoonsgegevens verduidelijken, op EU-niveau harmoniseren wanneer gegevensbeschermingseffectbeoordelingen moeten worden uitgevoerd, meldingen van inbreuken in verband met persoonsgegevens aan toezichthoudende autoriteiten vereenvoudigen, meldingen van inbreuken stroomlijnen via één enkel toegangspunt in de EU, de informatieverplichtingen vereenvoudigen wanneer er redelijke gronden zijn om te verwachten dat personen reeds over de informatie beschikken en het risico voor de betrokkene laag is; verduidelijken dat gerechtvaardigd belang een rechtsgrondslag kan zijn voor het trainen van AI, met inbegrip van de incidentele verwerking van bijzondere categorieën gegevens; de bepalingen inzake geautomatiseerde individuele besluitvorming verduidelijken.

Een belangrijke wijziging betreft het vrijmaken van gegevens voor AI door middel van betrouwbare anonimisering. Vandaag de dag is onzekerheid over voldoende anonimisering van persoonsgegevens een belangrijk punt van zorg, waardoor het delen van gegevens vaak wordt ontmoedigd. Bedrijven hebben met name moeite om te bepalen wanneer gepseudonimiseerde gegevens voor bepaalde entiteiten niet langer persoonsgegevens zijn. Deze onzekerheid maakt het delen van gegevens complexer wanneer uit voorzorg aan de vereisten van de AVG wordt voldaan. De Commissie zal bedrijven ondersteunen door de middelen en criteria om te bepalen of door pseudonimisering verkregen gegevens voor bepaalde entiteiten persoonsgegevens zijn, te specificeren.

Dit omvat een beoordeling van de stand van de techniek en de ontwikkeling van criteria om het risico van heridentificatie te beoordelen. Hoewel bedrijven volledig verantwoordelijk blijven voor de naleving van de AVG, kunnen zij die middelen en criteria gebruiken om aan te tonen dat gegevens niet tot heridentificatie kunnen leiden. De wijzigingen zullen ook het trainen van AI-modellen vergemakkelijken, met passende waarborgen. Het doel van deze wijzigingen is juridische duidelijkheid te verschaffen voor de ontwikkeling van AI, met inbegrip van gevallen van incidentele verwerking van gevoelige gegevens waarbij ontwikkelaars echte inspanningen hebben geleverd om dergelijke gegevens te verwijderen, en tegelijkertijd de rechten van personen en het concurrentievermogen van bedrijven te beschermen.

- **Verfijning van de dataverordening voor praktische uitvoering.** De essentiële kenmerken van de **dataverordening** blijven ongewijzigd. Tegelijkertijd zal het delen

van gegevens tussen bedrijven en overheden beperkt blijven tot noodsituaties, waardoor de lasten worden verlicht en de crisisrespons wordt gewaarborgd. Gerichte aanvullende aanpassingen zullen “lekkage” van gegevens naar buiten de EU voorkomen, regelingen op maat voor clouddiensten op maat invoeren en de bepalingen inzake slimme contracten schrappen.

- **Vermindering van de lasten voor het opschalen van bedrijven.** De bepalingen voor kleine en middelgrote ondernemingen in het kader van de dataverordening, de richtlijn open data en de geïntegreerde regels van de datagovernanceverordening zullen worden uitgebreid met een nieuwe categorie kleine midcap-ondernemingen (250-749 werknemers).

ii. Bouwen aan een toekomstbestendig kader voor data

In het kader van de digitale geschiktheidscontrole zal de Commissie het EU-acquis op het gebied van gegevens blijven evalueren om het coherent, evenredig en innovatievriendelijk te houden. Met bijzondere aandacht voor kleine en middelgrote ondernemingen zullen overlappingsen, lacunes en onduidelijke interacties, onder meer met sectorale datawetgeving, in kaart worden gebracht om een voorspelbaarder sectoroverschrijdend kader tot stand te brengen.

Daarnaast zullen we de digitale wetgeving en gegevensbescherming moderniseren³¹. Gerichte aanpassingen kunnen de naleving vergemakkelijken en de handhaving versterken, waardoor de ontwikkeling van robuuste en betrouwbare innovaties wordt ondersteund.

Databemiddeling is een groeiend punt van zorg geworden, waarbij bepaalde bedrijven persoonsgegevens verzamelen, aggregeren en verhandelen zonder dat personen zich daarvan bewust zijn, betekenisvolle toestemming hebben gegeven of er controle over hebben. Dergelijke ondoorzichtige praktijken ondermijnen de privacy en de kernbeginselen van de wetgeving inzake gegevensbescherming, verstoren de mededinging en tasten het vertrouwen van het publiek in digitale markten aan. De bestaande regels moeten beter worden gehandhaafd. De Commissie zal beoordelen of er aanvullende waarborgen nodig zijn om deze praktijken te beteugelen, de transparantie bij de handel in gegevens te vergroten en ervoor te zorgen dat personen en bedrijven kunnen vertrouwen op de wijze waarop gegevens in de Unie worden geraadpleegd en uitgewisseld.

iii. Naleving met één klik

Momenteel besteden bedrijven veel tijd en geld aan naleving. Zelfs gegevens die al in digitale vorm zijn, moeten vaak opnieuw worden geformatteerd en opnieuw worden ingediend bij meerdere autoriteiten, waar ze handmatig worden gecontroleerd. Deze overlapping leidt tot versnipperd toezicht en maakt dat middelen worden onttrokken aan innovatie.

Naast het vereenvoudigen van de regels investeert de EU in technologieën om de naleving te automatiseren. Via Horizon Europa en het programma Digitaal Europa ondersteunt zij gemeenschappelijke gegevensmodellen, interoperabiliteitskaders en geautomatiseerde analyse. Proefprojecten laten al zien hoe realtime, geautomatiseerde nalevingscontroles in de praktijk

³¹ Werkprogramma van de Commissie, [EUR-Lex — 52025DC0870 — NL - EUR-Lex](#).

kunnen werken. Het digitale productpaspoort (“Digital Product Passport”, DPP) is een vroeg voorbeeld van deze aanpak in de productwetgeving.

Voortbouwend op deze ervaringen zou naleving met één klik de regelgevingsvereisten machinaal verifieerbaar maken, waarbij bedrijfsgegevens worden omgezet in gestandaardiseerde digitale nalevingscertificaten — net zoals het DPP automatische productconformiteit mogelijk maakt.

Naleving met één klik kan met name waardevol zijn op gebieden als cyberbeveiliging, waar bedrijven worden geconfronteerd met vereisten in het kader van de NIS 2-richtlijn³², de verordening cyberweerbaarheid³³ en andere kaders.

De verordening inzake de **Europese portemonnee voor ondernemingen** zal een belangrijke facilitator van deze aanpak zijn. Zij zal een betrouwbare en interoperabele digitale omgeving bieden voor het opslaan, beheren en delen van verifieerbare inloggegevens, met inbegrip van conformiteitscertificaten. Bedrijven zouden **Europese portemonnees voor ondernemingen** kunnen gebruiken om zichzelf digitaal te identificeren, gebruikers van het ecosysteem te identificeren en te valideren en overeenstemming met meerdere EU-regels aan te tonen door conformiteitscertificaten in te dienen, terwijl regelgevende instanties voor overheidsorganen veilige en onmiddellijke toegang krijgen tot gevalideerde informatie. Mettertijd zal de **Europese portemonnee voor ondernemingen** een gemeenschappelijke infrastructuur worden ter ondersteuning van administratieve processen zoals vergunningverlening, overheidsopdrachten en toegang tot financiering, waardoor naadloze digitale interacties tussen bedrijven en autoriteiten in de hele eengemaakte markt mogelijk worden.

Om het vertrouwen en de rechtszekerheid te waarborgen, is het van essentieel belang te bepalen wie verantwoordelijk is in geval van fouten, misbruik of systeemstoringen — of het nu gaat om het bedrijf, de certificeerder of de regelgever. De Commissie zal deze kwesties daarom in een komende openbare raadpleging onderzoeken en daarbij zowel de mogelijkheden als de waarborgen beoordelen die nodig zijn om een betrouwbaar en verantwoord ecosysteem voor geautomatiseerde naleving op te bouwen.

Een dergelijk systeem zou niet alleen de kosten voor kleine en middelgrote ondernemingen en midcaps verlagen, maar beleidsmakers ook inzicht geven in de wijze waarop de regels in de praktijk werken, waardoor empirisch onderbouwde regelgeving wordt versterkt. Naleving met één klik zou een hoeksteen kunnen worden van de digitale vereenvoudigingsagenda van de EU, waarbij concurrentievermogen op één lijn wordt gebracht met vertrouwen en verantwoordingsplicht.

iv. Bedrijven helpen de dataverordening na te leven

³² Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 (NIS 2-richtlijn) (PB L 333 van 27 december 2022, blz. 80).

³³ Verordening (EU) 2024/2847 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 betreffende horizontale cyberbeveiligingsvereisten voor producten met digitale elementen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 168/2013 en (EU) 2019/1020 en Richtlijn (EU) 2020/1828 (Verordening cyberweerbaarheid) (PB L, 2024/2847, 20.11.2024).

De **dataverordening** vormt de belangrijkste reeks regels voor het gebruiken en delen van data. Om ervoor te zorgen dat bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen en kleine midcaps, hun potentieel ten volle kunnen benutten en zich kunnen richten op innovatie in plaats van op administratieve rompslomp, heeft de Commissie al een document met veelgestelde vragen³⁴ en richtsnoeren over voertuiggegevens³⁵ gepubliceerd, en zal zij deze verder aanvullen met een breder pakket steunmaatregelen.

Onmiddellijke maatregelen zijn onder meer:

- modelcontractvoorwaarden voor het delen van data om de juridische complexiteit te verminderen, de transactiekosten te verlagen en bedrijven vertrouwen te geven bij het aangaan van nieuwe partnerschappen;
- standaardcontractbepalingen voor clouddiensten om het overstappen te vergemakkelijken en contracten billijker te maken, ter ondersteuning van de mededinging en innovatie op de Europese cloudmarkt.

Verdere maatregelen, die geleidelijk moeten worden ingevoerd, zijn onder meer:

- richtsnoeren inzake een redelijke vergoeding om te verduidelijken wat in rekening kan worden gebracht voor het delen van data, waarbij rechtszekerheid wordt geboden aan zowel gegevenshouders als gegevensontvangers (eerste kwartaal 2026);
- nieuwe richtsnoeren voor geselecteerde definities in de dataverordening (eerste kwartaal 2026);
- een juridische helpdesk voor de dataverordening om rechtstreekse bijstand te verlenen aan bedrijven met concrete vragen over de toepassing van de nieuwe regels, waarbij prioriteit wordt gegeven aan kleine en middelgrote ondernemingen om ervoor te zorgen dat hun vragen snel en met specifieke aandacht worden behandeld (vierde kwartaal 2025).

Samen zullen deze maatregelen het navigeren door de dataverordening vergemakkelijken, onnodige kosten verminderen en bedrijven de duidelijkheid en het vertrouwen geven die zij nodig hebben om nieuwe kansen in de data-economie van de EU te grijpen. De Commissie zal nauwlettend toezien op het gebruik van de contractuele instrumenten, met name de modelcontractvoorwaarden en standaardcontractbepalingen, en zal deze indien nodig evalueren, aanvullen of aanpassen in overeenstemming met de internationale ontwikkelingen op het gebied van het delen van gegevens.

De Commissie zal streven naar synergieën tussen het Public Buyers Community-platform (platform voor overheidsinkopers) en de Europese dataruimten om de efficiëntie van de

³⁴ Europese Commissie, Veelgestelde vragen — Dataverordening, versie 1.3, Brussel, 12 september 2025, beschikbaar op: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/nl/library/commission-publishes-frequently-asked-questions-about-data-act> (geraadpleegd op 27 oktober 2025).

³⁵ Europese Commissie, Richtsnoeren over voertuiggegevens bij Verordening (EU) 2023/2854 (dataverordening), C(2025) 6119 final, Brussel, 12 september 2025.

overheidssector te verbeteren, op basis van de blauwdruk die is opgesteld door de Europese ruimte voor gezondheidsgegevens en de werkgroep Grote inkopers inzake efficiëntie in de gezondheidszorg³⁶.

Vlaaggeshipacties

- Voorstel om de **datawetgeving te consolideren** (vierde kwartaal 2025)
- Voorstel om de **e-privacyregels** voor cookies en soortgelijke technologieën te **actualiseren** (vierde kwartaal 2025)
- Voorstel voor **gerichte aanpassingen van de AVG** (vierde kwartaal 2025)
- Lancering van een **initiatief voor naleving met één klik** (vanaf vierde kwartaal 2025)
- Uitrol van steunmaatregelen voor de uitvoering van de dataverordening (vanaf vierde kwartaal 2025)

Pijler III: de datasoevereiniteit van de EU waarborgen door middel van een strategisch internationaal gegevensbeleid

Datasoevereiniteit staat centraal in de digitale toekomst van de EU. Dit betekent dat de EU de controle moet behouden over de wijze waarop gegevens worden geraadpleegd, gebruikt en beschermd, zowel op haar grondgebied als daarbuiten. Soevereiniteit vereist openheid ten aanzien van betrouwbare partners, met inbegrip van de uitwisseling van gegevens over de grenzen heen, maar onder voorwaarden die billijk, veilig en in overeenstemming met de waarden en belangen van de EU zijn. Een situatie waarin buitenlandse actoren onbelemmerde toegang hebben tot de EU-markt terwijl Europese bedrijven in het buitenland met ongerechtvaardigde belemmeringen worden geconfronteerd, kan niet worden gehandhaafd.

Om de soevereiniteit te waarborgen, moet ook de veerkracht van de EU worden beschermd. Cyberaanvallen, het uitlekken van technologie, surveillance en dwingende afhankelijkheden brengen kritieke gegevens in gevaar. De EU moet de beschikbaarheid, integriteit en beveiliging van gevoelige datasets waarborgen en misbruik of exploitatie ervan, met name door actoren buiten de EU, voorkomen.

³⁶[Can the European Health Data Space enable better procurement? — Big Buyers are investigating | Public Buyers Community.](#)

Daartoe zal de Commissie een strategie volgen die openheid paart aan kracht: billijke voorwaarden voor toegang tot gegevens en grensoverschrijdende doorgifte tot een pijler van de digitale handel maken, gevoelige niet-persoonsgebonden gegevens van de EU beschermen door middel van duidelijke waarborgen, en de samenwerking met betrouwbare partners verdiepen. Zij zal ook werken aan mondiale governance-modellen die de belangen en waarden van de EU weerspiegelen en versnippering naar rivaliserende domeinen voorkomen. Deze strategie vormt een aanvulling op de langdurige EU-aanpak van veilige stromen van persoonsgegevens die is ontwikkeld in het kader van het EU-acquis inzake gegevensbescherming.

In een enquête onder belanghebbenden was 75 % van de deelnemers voorstander van een assertievere EU-aanpak van internationale stromen van niet-persoonsgebonden gegevens.

Hoewel de EU een robuust rechtskader heeft opgebouwd en de “vrije gegevensstroom met vertrouwen” internationaal heeft bevorderd, dreigen nieuwe ongerechtvaardigde vereisten voor gegevenslokalisatie, uitvoercontroles en discriminerende regels in het buitenland de soevereiniteit te ondermijnen. De Commissie zal daarom assertiever optreden om de belangen van de EU en haar autonomie op regelgevingsgebied te verdedigen, met evenredige maatregelen wanneer openheid wordt misbruikt of kwetsbaarheden als wapen worden ingezet.

i. Eerlijke grensoverschrijdende gegevensstromen en waarborgen voor gevoelige niet-persoonsgebonden gegevens uit de EU

De Commissie zal eerlijke voorwaarden en de doeltreffende controle van grensoverschrijdende gegevensstromen in de internationale digitale handel integreren. Gestructureerde uitwisselingen, bijvoorbeeld in het kader van de digitale partnerschappen en dialogen van de EU, zullen bestaande onevenwichtigheden aanpakken wanneer EU-gegevens zonder passende waarborgen naar het buitenland stromen.

Indien er lacunes blijven bestaan, zal de Commissie op basis van objectieve criteria evenredige maatregelen nemen met volledige inachtneming van de internationale verbintenissen van de Unie. Zij zal in het tweede kwartaal van 2026 richtsnoeren uitvaardigen om de behandeling van EU-entiteiten door derde landen te beoordelen en in het eerste kwartaal van 2026 een toolbox tegen gegevenslekkage ontwikkelen om een antwoord te bieden op lokalisatie-eisen, uitsluiting van de markt of ontoereikende waarborgen of andere ongerechtvaardigde behandelingen. Deze toolbox kan voortbouwen op of geïnspireerd zijn op instrumenten zoals de verordening inzake handhaving van de handelsregels³⁷, het antidwanginstrument³⁸ en overwegingen inzake economische veiligheid, naargelang het geval, en is gericht op

³⁷ Verordening (EU) nr. 654/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende de uitoefening van de rechten van de Unie voor de toepassing en handhaving van de internationale handelsregels en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 3286/94 van de Raad (PB L 189 van 27 juni 2014, blz. 50).

³⁸ Verordening (EU) 2023/2675 van het Europees Parlement en de Raad van 22 november 2023 betreffende de bescherming van de Unie en haar lidstaten tegen economische dwang door derde landen (antidwanginstrument), PB L 2023/2675, 27.11.2023.

technologieën en beste praktijken om de veerkracht van de EU te versterken. Indien structurele verstoringen of aanhoudende discriminerende praktijken niet worden aangepakt, zal de Commissie waar nodig aanvullende maatregelen overwegen om eerlijke voorwaarden voor de toegang tot en het gebruik van gegevens te waarborgen.

Tegelijkertijd zal de Commissie gevoelige niet-persoonsgebonden gegevens van de EU beter beschermen, als aanvulling op de bescherming van persoonsgegevens die wordt gewaarborgd door de AVG en adequaatheidsbesluiten. In samenwerking met belanghebbenden en op basis van de resultaten van grondige risicobeoordelingen zal zij uiterlijk in het derde kwartaal van 2026 een eerste pakket gerichte maatregelen vaststellen.

ii. Koppeling van EU-ecosystemen voor gegevensuitwisseling met die van gelijkgestemde derde landen

Het rechtskader van de EU voor gegevensbescherming, cyberbeveiliging, handhaving en gerechtelijk verhaal is een betrouwbare basis voor buitenlandse gegevenshouders. De Commissie zal veilige, convergente en interoperabele verbindingen tussen de gegevensecosystemen van de EU en die van gelijkgestemde partners bevorderen om meer gegevensstromen naar de EU aan te trekken.

De geplande maatregelen omvatten i) ondersteunende diensten en infrastructuur zoals gemeenschappelijke Europese dataruimten om naadloze grensoverschrijdende uitwisseling mogelijk te maken; ii) het aanbieden van instrumenten zoals standaardcontractbepalingen om bedrijven te helpen legale uitwisselingen te waarborgen; en iii) het opnemen van verbintenissen inzake grensoverschrijdende gegevensuitwisseling in bilaterale en plurilaterale internationale overeenkomsten.

Om de convergentie en interoperabiliteit te versterken, zal de Commissie het Europees kader voor betrouwbare data promoten in internationale dialogen en het netwerk van digitale partnerschappen. Zij zal ook nagaan of er een vertrouwenslabel kan worden ingevoerd, mogelijk gekoppeld aan het maturiteitsmodel voor dataruimten — een gestandaardiseerd kader om de capaciteiten van initiatieven op het gebied van dataruimten te beoordelen — om de samenwerking met overheden en bedrijven in het buitenland te ondersteunen.

iii. De stem van de EU op het gebied van mondiale datagovernance luider laten klinken

Concurrerende modellen voor datagovernance fragmenteren het mondiale landschap. De Commissie zal de bevordering van EU-benaderingen op internationaal niveau intensiveren, met name in opkomende kaders, en coalities met gelijkgestemde partners versterken.

Tegen 2026 zullen de Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO), in overeenstemming met de internationale digitale strategie³⁹, digitale partnerschappen op het

³⁹ Europese Commissie en hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, “Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad — Een internationale digitale strategie voor de Europese Unie”, JOIN (2025) 140 final, Brussel, 5 juni 2025.

gebied van gegevensbeheer verdiepen en met elkaar verbinden, aansluitend bij partners die gemeenschappelijke doelstellingen delen, en digitale handelsovereenkomsten en digitale hoofdstukken in traditionele handelsovereenkomsten verder ontwikkelen. Zij zal actief blijven deelnemen aan fora zoals de G7, de G20, de OESO en de VN, met gebruikmaking van instrumenten zoals de verklaring inzake de toegang van de overheid tot persoonsgegevens van de OESO.

Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan het bevorderen van EU-benaderingen en wederzijds voordelige samenwerking met kandidaat-lidstaten, potentiële kandidaat-lidstaten en naaste buurlanden. De EU zal ook met partners samenwerken om na te gaan of er een gedeeld platform kan worden opgezet voor geselecteerde hoogwaardige overheidsgegevens (bv. cultureel erfgoed) en om betrouwbare regelingen na te streven inzake gevoelige gegevensstromen, toegang van de overheid en sectorspecifieke regels.

Vlaggenschipacties

- Uitvaardiging van richtsnoeren om de eerlijke behandeling van EU-gegevens in het buitenland te beoordelen (tweede kwartaal 2026)
- Ontwikkeling van een toolbox om ongerechtvaardigde lokalisatie, uitsluiting, zwakke waarborgen en gegevenslekkage tegen te gaan (tweede kwartaal 2026) en vaststelling van maatregelen ter bescherming van gevoelige niet-persoonsgebonden gegevens (derde kwartaal 2026)

5. De strategie voor de Europese data-unie: openstelling van data voor AI

Om het concurrentievermogen in het AI-tijdperk te waarborgen, verschuift de strategie voor de data-unie van het vaststellen van regels naar het behalen van resultaten. Zij bouwt voort op de fundamenteën die sinds 2020 bestaan en pakt gegevensschaarste, complexiteit van de regelgeving en wereldwijde concurrentie aan.

Het Europees Comité voor gegevensinnovatie blijft het centrale forum voor governance, dat wordt aangepast om ruimte te bieden aan diepgaandere technische debatten en een strategische dialoog met de lidstaten en het bedrijfsleven. Tegelijkertijd zal de AI-toepassingsalliantie het belangrijkste kanaal voor sectorale feedback worden, waardoor gewaarborgd wordt dat bedrijven, onderzoekers en publieke actoren de uitvoering vormgeven. Het AI-waarnemingscentrum zal opkomende trends volgen en deze vertalen naar beleidsinzichten.

Gerichte acties zullen hoogwaardige gegevens opschalen, het regelgevingslandschap vereenvoudigen en de rol van de EU in mondiale gegevensstromen versterken. Voor kleine en middelgrote ondernemingen en innovatoren betekent dit goedkopere naleving, gemakkelijkere toegang tot gegevens en een gunstiger internationaal klimaat.

Alleen wat gemeten wordt, wordt gedaan. Daarom heeft de Commissie een routekaart voor de eengemaakte markt aangekondigd om het tempo op te voeren en de processen te versnellen. De strategie voor de Europese data-unie kan in voorkomend geval de routekaart aanvullen om

beleidsmakers en het bedrijfsleven, met name kleine en middelgrote ondernemingen, te helpen obstakels weg te nemen en de eengemaakte markt voor data te voltooien.

In combinatie met de AI-toepassingsstrategie zorgt de strategie voor de Europese data-unie ervoor dat de gegevensfundamenten van de EU de ontwikkeling, uitrol en invoering van AI in alle sectoren rechtstreeks aansturen.

De langetermijnvisie is duidelijk: een soevereine Europese data-economie waarin data veilig en verantwoord stromen, AI voeden, innovatie aanwakkeren en het concurrentievermogen versterken.